

ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНА ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ СФЕРИ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Палилюцько О. М., Шевчук О. В.

ВСТУП

У сучасних умовах суспільних трансформацій, ускладнення соціальних ризиків і зростання потреби в психологічній та психосоціалній підтримці особливої актуальності набуває проблема практико-орієнтованої підготовки працівників соціально-психологічної сфери. Сьогодні від фахівця очікують не лише ґрунтовної теоретичної обізнаності, а й здатності діяти в реальних професійних ситуаціях, працювати з вразливими групами, приймати етично виважені рішення, взаємодіяти в міждисциплінарних командах і зберігати якість допомоги в умовах невизначеності. Саме тому у світовому науковому дискурсі підготовка таких працівників дедалі більше осмислюється як процес формування компетентностей у діяльності, де знання, практичні вміння, професійні цінності та рефлексія поєднуються в єдину систему професійного становлення¹.

Світовий досвід переконливо свідчить, що якісна підготовка соціальних працівників і фахівців допоміжних професій неможлива без розвиненої практичної складової. Дослідження у сфері *social work education*² акцентують, що практика, стажування та навчання на базі реальних кейсів є не додатком до академічної підготовки, а її центральним елементом, оскільки саме в практичному середовищі відбувається інтеграція теоретичних знань із професійною дією, формуються професійна ідентичність, навички комунікації, етичного судження та відповідального супроводу клієнта. Окрему роль у цьому процесі відіграє супервізія, яка підтримує професійне зростання студентів, допомагає опрацьовувати етичні дилеми та забезпечує осмислене перенесення навчального досвіду в реальну практику.

¹ Lekholetova M., Spirina T., Pinchuk Y. *Psychosocial support for participants in the educational process in crisis conditions. Social Work and Education*. 2025. Vol. 12, no. 3. P. 463–476. DOI: 10.25128/2520-6230.25.3.14

² Kuusisto K., Cleak H., Roulston A., Korkiamäki R. *Learning activities during practice placements: developing professional competence and social work identity of social work students. Nordic Social Work Research*. 2022. DOI: 10.1080/2156857X.2022.2072942

Водночас сучасні міжнародні підходи демонструють зміщення акценту від формального засвоєння змісту навчальних програм до компетентісно організованої підготовки, у якій важливими стають спостереження за професійною діяльністю, рольові вправи, моделювання ситуацій, цифрові інструменти оцінювання та міждисциплінарна взаємодія. Показовим у цьому контексті є розвиток ініціативи WHO–UNICEF EQUIP³, спрямованої на стандартизовану оцінку компетентностей у сфері психосоціальної та психічної допомоги, що підтверджує глобальний запит на безпечну, якісну й перевірювану підготовку як спеціалістів, так і неспеціалізованих помічників. Це особливо важливо для соціально-психологічної сфери, де ефективність професійної дії залежить не лише від знання методик, а й від здатності до емпатії, налагодження контакту, дотримання етичних норм і вибору адекватних інструментів підтримки.

Український науковий досвід також засвідчує посилення уваги до практико-орієнтованої моделі підготовки. У вітчизняних дослідженнях підкреслюється, що підготовка фахівців соціальної роботи має спиратися на поєднання класичних і інноваційних методів, використання кейсів, тренінгів, залучення практиків до освітнього процесу, аналіз реальних професійних ситуацій і системний розвиток комунікативних та ціннісних компонентів професійності. Важливим є і досвід українсько-американської співпраці в оновленні змісту соціальної роботи, де застосування *problem-based learning* і *team-based learning* продемонструвало позитивний вплив на зростання практичних знань, критичного мислення та професійної поведінки студентів. Окрім цього, українські дослідники наголошують на необхідності адаптації кращих зарубіжних практик, зокрема у сфері підготовки соціальних працівників до діяльності в охороні здоров'я, де вітчизняна система ще перебуває на етапі становлення⁴.

Разом із тим, перехід до справді практико-орієнтованої підготовки супроводжується низкою викликів. Серед них українські автори називають недостатню інтеграцію європейських стандартів у зміст освітніх програм, фрагментарне використання інноваційних технологій навчання, нестачу сформованих практичних умінь, потребу в системному розвитку

³ Kohrt B. A., Pedersen G. A., Schafer A., Carswell K., Rupp F., Jordans M. J. D., West E., Akellot J., Collins P. Y., Contreras C., Galea J. T., Gebrekristos F., Mathai M., Metz K., Morina N., Mwila Mwenge M., Steen F., Willhoite A., van Ommeren M., Underhill J., et al. Competency-based training and supervision: development of the WHO-UNICEF Ensuring Quality in Psychosocial and Mental Health Care (EQUIP) initiative. *The Lancet Psychiatry*. 2025. Vol. 12, issue 1. P. 67–80. DOI: 10.1016/S2215-0366(24)00183-4.

⁴ Klos L. Preparation of social workers for professional activity in the field of health: implementation of progressive ideas of the USA in Ukraine. *Social Work and Education*. 2021. Vol. 8, no. 3. P. 395–411. DOI: 10.25128/2520-6230.21.3.8.

індивідуалізованого підходу та необхідність оновлення програм підготовки майбутніх практичних психологів відповідно до сучасних професійних вимог. Дослідники також звертають увагу на те, що ефективна підготовка майбутнього психолога чи соціального працівника передбачає не лише опанування методик, а й накопичення особистісно значущого досвіду професійної взаємодії, розвиток психологічної зрілості, рефлексивності та усвідомленого ставлення до професії⁵.

Отже, практико-орієнтована підготовка працівників соціально-психологічної сфери постає не як окремий методичний прийом, а як стратегічний напрям модернізації професійної освіти, що поєднує академічну ґрунтовність із реальними потребами практики. Її можливості виявляються у посиленні зв'язку між університетом і професійним середовищем, упровадженні супервізії, симуляційних і кейс-методів, цифрових інструментів, міждисциплінарної взаємодії та підходів, орієнтованих на безпечну, етичну й ефективну допомогу людині. Саме така модель підготовки здатна забезпечити формування фахівця, який не лише знає, але й уміє професійно діяти в складних соціальних і психологічних контекстах сучасності.

1. Теоретико-методологічні засади практико-орієнтованої підготовки працівників соціально-психологічної сфери

Теоретико-методологічні засади практико-орієнтованої підготовки працівників соціально-психологічної сфери доцільно розглядати як сукупність наукових підходів, принципів і способів організації навчання, що забезпечують поєднання теоретичних знань із реальними професійними діями. У цьому контексті ключовими є системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований і рефлексивний підходи. Вони дають змогу будувати підготовку не навколо простого засвоєння інформації, а навколо формування професійної готовності, яка включає мотивацію, знання, практичні вміння, цінності, етичну відповідальність і здатність до саморозвитку. Для соціально-психологічної сфери це особливо важливо, оскільки майбутній фахівець має бути готовим діяти в умовах складних людських ситуацій, міжособистісної взаємодії та професійної невизначеності⁶.

⁵ Berehova M. Methodology of training students in psychological and pedagogical support of children with SEN in the conditions of inclusion. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2025. No. 2 (63). P. 21–25. DOI: 10.15587/2519-4984.2025.331580

⁶ Поліщук В. Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з батьками, які виховують дітей з проявами аутичних розладів. *Social Work and Education*. 2021. Vol. 8, no. 4. P. 540–549. DOI: 10.25128/2520-6230.21.4.10

Світовий досвід показує, що практичне навчання є центральною складовою професійної освіти у соціальній роботі та суміжних допомагаючих професіях. Дослідження підкреслюють, що *practice learning* забезпечує зв'язок між теорією і практикою, сприяє формуванню професійного судження, навичок взаємодії, емоційної стійкості та готовності до безпечного входження в професію. Водночас у міжнародних публікаціях наголошується, що якісна підготовка має спиратися не лише на практику як таку, а й на супервізію, рефлексію та *evidence-based practice*, тобто на здатність майбутнього фахівця приймати рішення на основі перевірених знань, аналізу випадку та професійного осмислення власних дій⁷.

В українському досвіді практико-орієнтована підготовка також дедалі більше пов'язується з переходом до компетентнісної моделі, оновленням освітніх програм і посиленням ролі практичної складової. Наукові праці українських дослідників акцентують, що підготовка майбутніх соціальних працівників має бути інтегративним процесом, у якому поєднуються мотиваційний, когнітивний і діяльнісний компоненти, а підготовка майбутніх психологів потребує чіткого методологічного підґрунтя та сучасних методик формування професійної готовності. В умовах високого емоційного навантаження особливої ваги набуває і рефлексивний практикум, який сприяє самопізнанню, усвідомленню власних професійних реакцій і перетворенню складного досвіду на ресурс професійного зростання.

Отже, теоретико-методологічні засади практико-орієнтованої підготовки працівників соціально-психологічної сфери визначаються інтеграцією теорії, професійної практики, рефлексії та доказового підходу. Саме така модель дає змогу підготувати фахівця, який володіє не лише знаннями, а й умінням професійно діяти, аналізувати власні рішення, працювати з людьми в кризових обставинах і відповідати на сучасні соціальні виклики.

2. Професійні компетентності працівників соціально-психологічної сфери в умовах сучасних суспільних викликів

Професійні компетентності працівників соціально-психологічної сфери в сучасних умовах доцільно розглядати як інтегровану здатність фахівця поєднувати спеціальні знання, практичні вміння, етичне мислення, комунікативну культуру та готовність до міжпрофесійної взаємодії. Світовий досвід показує, що для ефективної психосоціальної

⁷ Gregory M., Cook L., Butt T., Shakespeare J. Practice education in social work: a scoping review of existing research. *Social Work Education*. Published online: 16 Jan 2025. DOI: 10.1080/02615479.2024.2448478

допомоги дедалі більшого значення набувають базові *helping skills*, зокрема активне слухання, емпатія, співпраця, підтримувальна комунікація та вміння діяти безпечно й ненасильницьки, а також здатність працювати в інтегрованих моделях допомоги. Для соціально-психологічної сфери це означає, що компетентність уже не зводиться лише до вузькофахових знань, а охоплює здатність будувати довіру, оцінювати ситуацію людини й ухвалювати професійно відповідальні рішення⁸.

Сучасні суспільні виклики істотно змінюють структуру цих компетентностей. В умовах війни, масових втрат, переміщення населення, соціальної нестабільності та зростання запиту на психосоціальну підтримку особливої ваги набувають травма-інформована практика, емоційна стійкість, навички кризового реагування, чутливість до вразливих груп і вміння працювати з наслідками психологічної травми. Паралельно цифровізація соціальних послуг висуває нові вимоги до цифрової грамотності фахівця, його здатності використовувати технології в соціальному супроводі, підтримувати доступність послуг і водночас критично оцінювати бар'єри, які виникають у процесі цифрової трансформації. Міжнародні публікації також вказують на зростання ролі симуляційного навчання як засобу формування клінічних і комунікативних компетентностей у безпечному освітньому середовищі⁹.

В українському науковому дискурсі підкреслюється, що формування професійних компетентностей у цій сфері має спиратися на поєднання компетентнісного та партисипативного підходів, посилення зв'язку освіти з практикою, залучення стейкхолдерів і розвиток рефлексивної культури майбутнього фахівця. У такій логіці важливими стають не лише професійна мобільність і прикладні навички, а й етична відповідальність, готовність до роботи в громаді, орієнтація на безбар'єрність, інклюзивність і підтримку людської гідності. Отже, в умовах сучасних суспільних викликів ключовими для працівників соціально-психологічної сфери є не окремі вміння, а комплекс компетентностей, що поєднує професійну дію, ціннісну зрілість, соціальну чутливість і здатність адаптуватися до нових реалій¹⁰.

⁸ Semigina T. Ethical standards and codes in social work: International and national context. *Social Work and Education*. 2025. Vol. 12, no. 3. P. 522–539. DOI: 10.25128/2520-6230.25.3.19

⁹ Gunko S., Liakh T. Expert assessments of the challenges of digitalization of social services in rural communities. *Social Work and Education*. 2025. Vol. 12, no. 3. P. 444–453. DOI: 10.25128/2520-6230.25.3.12

¹⁰ Маловічко О., Маловічко С., Масюк О., Бутченко Т. Інтеграція партисипативного та компетентнісного підходів у підготовці фахових молодших бакалаврів соціальної роботи. *Social Work and Education*. 2025. Vol. 12, no. 1. P. 116–128. DOI: 10.25128/2520-6230.25.1.9

3. Основні виклики практико-орієнтованої підготовки майбутніх фахівців

Одним із головних викликів практико-орієнтованої підготовки майбутніх фахівців соціально-психологічної сфери залишається розрив між формальним змістом освітніх програм і реальними запитами професійної практики. В українських дослідженнях наголошується, що цьому сприяють вплив традиційної дидактичної моделі, фрагментарне залучення стейкхолдерів та недостатня узгодженість між освітніми стандартами і складними ситуаціями, з якими фахівець стикається в реальному соціальному середовищі. У міжнародному досвіді подібна проблема виявляється через труднощі з організацією якісних баз практики, нестачу належно підготовлених супервізорів і потребу в постійному оновленні моделей польового навчання відповідно до сучасних умов професійної діяльності¹¹.

Ще одним суттєвим викликом є зростання емоційної та психологічної складності професійної підготовки. Для України це особливо відчутно в умовах війни, коли майбутні фахівці мають бути готовими працювати з травматичним досвідом, кризовими станами, втратою, переміщенням і загальною психосоціальною напругою. Наукові публікації підкреслюють, що травма-інформований підхід уже став необхідним для соціальної сфери, однак його теоретичне й методичне забезпечення в українській підготовці ще залишається недостатньо розробленим. Водночас міжнародні дослідження показують, що студенти під час практичного навчання нерідко стикаються з ситуаціями підвищеної емоційної напруги, конфронтації чи агресії, а отже практика потребує безпечного освітнього середовища, симуляцій, супервізії та спеціальної підготовки до кризової взаємодії¹².

Не менш важливим викликом є потреба у якісному супроводі професійного становлення майбутніх фахівців. Дослідження засвідчують, що без належної супервізійної підтримки, організаційних ресурсів і підготовлених практичних наставників зростають ризики професійної невпевненості, виснаження та слабкої інтеграції теорії з практикою. Міжнародний досвід показує, що цілеспрямоване навчання *practice educators* підвищує їхню професійну ефективність і, відповідно, якість

¹¹ Zuchowski I., Pascoe K. M. *Professional development needs of social work field education supervisors in Australia*. *Australian Social Work*. 2025. Published online: 03 Sep 2025. DOI: 10.1080/0312407X.2025.2544850

¹² Lattas D., Powell Z., Adams B., Ross R. Exploring De-Escalation Through Simulation-Based Education in U.S. and Australian Social Work. *Studies in Clinical Social Work*. 2025. Vol. 95, no. 3–4. P. 575–597. DOI: 10.1080/28376811.2025.2534560

підготовки студентів, тоді як український досвід вказує на потребу в інтегративному оновленні програм, ширшому залученні роботодавців, випускників і практиків, а також у системному запровадженні моделей, що поєднують компетентнісний і партисипативний підходи. Саме тому основні виклики практико-орієнтованої підготовки сьогодні пов'язані не лише з обсягом практики, а з якістю професійного середовища, у якому майбутній фахівець входить у професію.

4. Освітні технології та практики формування професійної готовності фахівців соціально-психологічної сфери

Формування професійної готовності фахівців соціально-психологічної сфери сьогодні пов'язується з використанням таких освітніх технологій, які максимально наближають навчання до реальних умов майбутньої діяльності. До найрезультативніших належать кейс-метод, інтерактивне навчання, моделювання професійних ситуацій, рольові ігри, тренінгові заняття та діалогічні практики. Український досвід показує, що такі форми сприяють розвитку комунікативних умінь, уміння працювати з проблемною ситуацією, професійної рефлексії та готовності до взаємодії з різними категоріями клієнтів, тоді як міжнародні дослідження особливо підкреслюють цінність симуляційного й міжпрофесійного навчання для безпечного відпрацювання складних професійних дій ще до виходу в реальну практику¹³.

Важливе місце у формуванні професійної готовності займають рефлексивні та супровідні практики, оскільки сама участь у практиці ще не гарантує професійного зростання без осмислення набутого досвіду. Сучасні міжнародні дослідження засвідчують, що включення структурованих рефлексивних завдань в онлайн- і змішане навчання покращує знання, міжособистісні навички та процедурну вправність студентів, а симуляційні заняття з подальшим обговоренням посилюють їхню здатність до професійного аналізу власних дій. В українській психологічній науці також наголошується на значенні тренінгових технологій, розвитку особистісної зрілості та спеціально організованих психолого-дидактичних засобів, що допомагають майбутньому фахівцеві поєднати професійні знання з внутрішньою готовністю до практичної допомоги людині¹⁴.

¹³ Дударьов В., Щербина С. Особливості інтерактивних технологій навчання у професійній підготовці соціального працівника. *Social Work and Education*. 2019. Vol. 6, no. 1. P. 94–105. DOI: 10.25128/2520-6230.19.1.10

¹⁴ Hoang A., Hepburn S.-J., Morawska A., Sanders M. R. The effect of self-reflection on the outcomes of online clinical skills training: a comparative study. *Advances in Health Sciences Education*. 2025. Vol. 30. P. 1621–1639. DOI: 10.1007/s10459-025-10425-8

Світовий і український досвід дає підстави стверджувати, що найбільш ефективними є ті практики, які поєднують компетентнісний і партисипативний підходи: практичне моделювання соціальних випадків, волонтерську діяльність, дослідницькі проекти, гостьові лекції, панельні дискусії, польову практику та взаємодію з професійним середовищем. Саме така інтеграція освітніх технологій і практичних форм роботи забезпечує поступовий перехід від теоретичної підготовки до професійної готовності як цілісної якості, що охоплює знання, навички, цінності, етичну відповідальність і здатність діяти в реальних соціально-психологічних умовах.

5. Український та зарубіжний досвід практико-орієнтованої підготовки працівників соціально-психологічної сфери

Український та зарубіжний досвід практико-орієнтованої підготовки працівників соціально-психологічної сфери засвідчує спільну тенденцію: професійна освіта дедалі більше орієнтується на інтеграцію теорії, практики, рефлексії та ціннісної підготовки. У наукових публікаціях підкреслюється, що така підготовка має будуватися відповідно до глобальних стандартів соціальної роботи, із фокусом на розвиток комунікативних умінь, емпатії, активного слухання, адвокації та здатності працювати з різними категоріями клієнтів. Зарубіжні моделі практичного навчання, представлені в дослідженнях досвіду США, Великої Британії, Франції, країн Скандинавії, Польщі, Німеччини та Чехії, демонструють важливість тісного зв'язку університету з базами практики, супервізії, міждисциплінарної взаємодії та поєднання класичних і інноваційних методів підготовки¹⁵.

В українському досвіді практико-орієнтована підготовка дедалі частіше реалізується через кейси, тренінги, волонтерську діяльність, гостьові лекції, панельні дискусії, дослідницькі проекти та моделювання соціальних випадків. Наукові статті показують, що ефективність таких практик зростає тоді, коли до оновлення освітніх програм залучаються роботодавці, викладачі, студенти й випускники, а сама підготовка виходить за межі традиційної дидактичної моделі. Показовим є також досвід упровадження змішаної педагогічної моделі *problem-based learning* і *team-based learning* у підготовці українських студентів соціальної роботи, де було зафіксовано зростання практичних знань, критичного мислення та професійної поведінки.

¹⁵ Солнишкіна А. Методи та напрямки практичної підготовки соціальних працівників (на прикладі Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара). *Social Work and Education*. 2022. Vol. 9, no. 4. P. 487–499. DOI: 10.25128/2520-6230.22.4.4

Отже, зарубіжний досвід демонструє системність, тривалу традицію супервізованого практичного навчання та сильні зв'язки з професійним середовищем, тоді як український досвід показує активний пошук ефективних моделей оновлення підготовки через інтерактивні методи, партнерство зі стейкхолдерами та адаптацію міжнародних підходів до національних умов. Для соціально-психологічної сфери це означає, що найбільш перспективною є модель, у якій практика не додається до теорії наприкінці навчання, а стає наскрізним елементом професійного становлення майбутнього фахівця.

6. Можливості модернізації практико-орієнтованої підготовки в сучасному освітньому просторі

Можливості модернізації практико-орієнтованої підготовки працівників соціально-психологічної сфери передусім пов'язані з оновленням самої логіки освітнього процесу: від переважно теоретичного викладання – до навчання, побудованого навколо професійних ситуацій, реальних кейсів, міждисциплінарної взаємодії та активної участі стейкхолдерів. В українських наукових публікаціях наголошується, що перспективним напрямом є поєднання компетентнісного й партисипативного підходів, коли освітні програми оновлюються за участю викладачів, роботодавців, студентів і практиків, а підготовка стає ближчою до реальних потреб соціальної сфери.

Важливою можливістю модернізації є впровадження цифрових і симуляційних технологій, які дають змогу безпечно відпрацьовувати професійні дії ще до виходу в реальну практику. Сучасні міжнародні дослідження показують, що *simulation-based learning* і цифрові лабораторії польової практики допомагають формувати клінічне мислення, комунікативні навички, здатність до деескалації напружених ситуацій і впевненість у професійній взаємодії. Такі технології особливо цінні для соціально-психологічної сфери, оскільки дозволяють поєднати практичне навчання з рефлексією, аналізом помилок і поступовим ускладненням професійних сценаріїв¹⁶.

Для українського освітнього простору окремим напрямом модернізації є посилення травма-інформованого, рефлексивного та супервізійного компонентів підготовки. Наукові статті підкреслюють, що в умовах війни й масштабної психосоціальної напруги підготовка майбутніх фахівців має включати знання про травму, безпечну

¹⁶ McInroy L. B., Kirsch J. Using Experiential and Simulation-Based Learning for a Digital Field Education Lab. *Studies in Clinical Social Work: Transforming Practice, Education and Research*. 2025. Vol. 95, no. 3–4. P. 1–18. DOI: 10.1080/28376811.2025.2517029.

професійну взаємодію, етичну чутливість і здатність працювати з людьми у кризових станах. Отже, модернізація практико-орієнтованої підготовки сьогодні полягає не лише в оновленні методів навчання, а й у створенні гнучкого освітнього середовища, де практика, цифрові інструменти, рефлексія та соціальна чутливість формують цілісну професійну готовність майбутнього фахівця.

ВИСНОВКИ

Отже, практико-орієнтована підготовка працівників соціально-психологічної сфери є необхідною умовою формування фахівця, здатного ефективно діяти в умовах сучасних суспільних трансформацій, зростання соціальних ризиків, поширення кризових станів і підвищеного запиту на психосоціальну підтримку. Проведений аналіз дав змогу встановити, що така підготовка має спиратися на інтеграцію теоретичних знань, професійної практики, рефлексії, супервізії, етичної відповідальності та міждисциплінарної взаємодії.

З'ясовано, що ключовими теоретико-методологічними засадами практико-орієнтованої підготовки виступають системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований і рефлексивний підходи. Саме вони забезпечують перехід від традиційної знанневої моделі навчання до моделі професійного становлення, у межах якої майбутній фахівець набуває не лише знань, а й здатності діяти в реальних професійних ситуаціях, працювати з вразливими групами, приймати обґрунтовані рішення та зберігати професійну стійкість.

Встановлено, що в умовах сучасних суспільних викликів особливої ваги набувають такі професійні компетентності, як комунікативна культура, емпатія, здатність до кризового реагування, травма-інформована практика, цифрова грамотність, емоційна стійкість і готовність до роботи в міжпрофесійній команді. Водночас основними викликами практико-орієнтованої підготовки залишаються розрив між змістом освітніх програм і реальними потребами практики, недостатня супервізійна підтримка, емоційна складність професійного навчання та потреба в модернізації освітнього середовища.

Узагальнення українського та зарубіжного досвіду дає підстави стверджувати, що найбільш ефективною є така модель підготовки, у якій практика є не завершальним етапом, а наскрізним компонентом професійного становлення. Перспективи модернізації пов'язані з активним упровадженням кейс-методу, симуляційного навчання, інтерактивних і цифрових технологій, розширенням участі стейкхолдерів в оновленні освітніх програм, а також із посиленням травма-інформованого, рефлексивного та супервізійного компонентів підготовки майбутніх фахівців.

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто проблему практико-орієнтованої підготовки працівників соціально-психологічної сфери в умовах сучасних суспільних трансформацій. Обґрунтовано, що зростання соціальних ризиків, наслідки війни, цифровізація соціальних послуг і підвищення потреби в психосоціальній підтримці зумовлюють необхідність оновлення підходів до професійної освіти майбутніх фахівців. Наголошено, що сучасна підготовка має виходити за межі традиційної знанневої моделі й орієнтуватися на інтеграцію теоретичних знань, практичних умінь, професійних цінностей, етичної відповідальності та рефлексії.

Охарактеризовано теоретико-методологічні засади практико-орієнтованої підготовки, зокрема системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно орієнтований і рефлексивний підходи. Визначено, що професійні компетентності працівників соціально-психологічної сфери охоплюють не лише спеціальні знання, а й комунікативну культуру, емоційну стійкість, здатність до кризового реагування, травма-інформованої практики, цифрової взаємодії та роботи з вразливими категоріями населення. Окреслено основні виклики такої підготовки: розрив між змістом освітніх програм і реальними потребами практики, недостатню супервізійну підтримку, емоційну складність навчання та потребу в модернізації освітніх технологій.

Особливу увагу приділено кейс-методу, симуляційному навчанню, інтерактивним технологіям, тренінгам, рефлексивним практикам, польовій підготовці та залученню стейкхолдерів до оновлення освітнього процесу. Узагальнення українського і зарубіжного досвіду дало змогу встановити, що найбільш ефективною є модель, у якій практика виступає не завершальним етапом, а наскрізним елементом професійного становлення майбутнього фахівця. Перспективи модернізації пов'язані з посиленням цифрового, травма-інформованого, супервізійного та партисипативного компонентів професійної освіти.

Література

1. Lekholetova M., Spirina T., Pinchuk Y. *Psychosocial support for participants in the educational process in crisis conditions. Social Work and Education*. 2025. Vol. 12, no. 3. P. 463–476. DOI: 10.25128/2520-6230.25.3.14
2. Kuusisto K., Cleak H., Roulston A., Korkiamäki R. *Learning activities during practice placements: developing professional competence and social work identity of social work students. Nordic Social Work Research*. 2022. DOI: 10.1080/2156857X.2022.2072942

3. Kohrt B. A., Pedersen G. A., Schafer A., Carswell K., Rupp F., Jordans M. J. D., West E., Akellot J., Collins P. Y., Contreras C., Galea J. T., Gebrekristos F., Mathai M., Metz K., Morina N., Mwila Mwenge M., Steen F., Willhoite A., van Ommeren M., Underhill J., et al. Competency-based training and supervision: development of the WHO-UNICEF Ensuring Quality in Psychosocial and Mental Health Care (EQUIP) initiative. *The Lancet Psychiatry*. 2025. Vol. 12, issue 1. P. 67–80. DOI: 10.1016/S2215-0366(24)00183-4.

4. Klos L. *Preparation of social workers for professional activity in the field of health: implementation of progressive ideas of the USA in Ukraine*. *Social Work and Education*. 2021. Vol. 8, no. 3. P. 395–411. DOI: 10.25128/2520-6230.21.3.8.

5. Berehova M. *Methodology of training students in psychological and pedagogical support of children with SEN in the conditions of inclusion*. *ScienceRise: Pedagogical Education*. 2025. No. 2 (63). P. 21–25. DOI: 10.15587/2519-4984.2025.331580

6. Поліщук В. *Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з батьками, які виховують дітей з проявами аутичних розладів*. *Social Work and Education*. 2021. Vol. 8, no. 4. P. 540–549. DOI: 10.25128/2520-6230.21.4.10

7. Gregory M., Cook L., Butt T., Shakespeare J. *Practice education in social work: a scoping review of existing research*. *Social Work Education*. Published online: 16 Jan 2025. DOI: 10.1080/02615479.2024.2448478

8. Semigina T. *Ethical standards and codes in social work: International and national context*. *Social Work and Education*. 2025. Vol. 12, no. 3. P. 522–539. DOI: 10.25128/2520-6230.25.3.19

9. Gunko S., Liakh T. *Expert assessments of the challenges of digitalization of social services in rural communities*. *Social Work and Education*. 2025. Vol. 12, no. 3. P. 444–453. DOI: 10.25128/2520-6230.25.3.12

10. Маловічко О., Маловічко С., Масюк О., Бутченко Т. *Інтеграція партисипативного та компетентнісного підходів у підготовці фахових молодших бакалаврів соціальної роботи*. *Social Work and Education*. 2025. Vol. 12, no. 1. P. 116–128. DOI: 10.25128/2520-6230.25.1.9

11. Zuchowski I., Pascoe K. M. *Professional development needs of social work field education supervisors in Australia*. *Australian Social Work*. 2025. Published online: 03 Sep 2025. DOI: 10.1080/0312407X.2025.2544850

12. Lattas D., Powell Z., Adams B., Ross R. *Exploring De-Escalation Through Simulation-Based Education in U.S. and Australian Social Work*.

Studies in Clinical Social Work. 2025. Vol. 95, no. 3–4. P. 575–597. DOI: 10.1080/28376811.2025.2534560

13. Дударьов В., Щербина С. Особливості інтерактивних технологій навчання у професійній підготовці соціального працівника. *Social Work and Education*. 2019. Vol. 6, no. 1. P. 94–105. DOI: 10.25128/2520-6230.19.1.10

14. Hoang A., Hepburn S.-J., Morawska A., Sanders M. R. *The effect of self-reflection on the outcomes of online clinical skills training: a comparative study*. *Advances in Health Sciences Education*. 2025. Vol. 30. P. 1621–1639. DOI: 10.1007/s10459-025-10425-8

15. Солнишкіна А. Методи та напрямки практичної підготовки соціальних працівників (на прикладі Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара). *Social Work and Education*. 2022. Vol. 9, no. 4. P. 487–499. DOI: 10.25128/2520-6230.22.4.4

16. McInroy L. B., Kirsch J. Using Experiential and Simulation-Based Learning for a Digital Field Education Lab. *Studies in Clinical Social Work: Transforming Practice, Education and Research*. 2025. Vol. 95, no. 3–4. P. 1–18. DOI: 10.1080/28376811.2025.2517029

Information about the authors:

Palyliuko Oksana Mykhailivna,

PhD in History, Associate Professor, Associate Professor at the
Department of Inclusive Education, Rehabilitation, and Humanities
Educational and Rehabilitation Institution of Higher Education
“Kamianets-Podilskyi State Institute”
13 Hodovantsia str., Kamianets-Podilskyi, 32300, Ukraine

Shevchuk Oleksandr Volodymyrovych,

PhD in Pedagogy, Lecturer at the Department of Digital,
Educational, and Socio-Economic Technologies
Educational and Rehabilitation Institution of Higher Education
“Kamianets-Podilskyi State Institute”
13 Hodovantsia str., Kamianets-Podilskyi, 32300, Ukraine